

Moja dežela je naša država – Slovenija

*Delovni zvezek za obravnavo osamosvojitve Republike Slovenije in vojne za Slovenijo
v tretjem triletju osnovne šole*

Avtorici: Janja Bec in Bojana Mlinar Podobnik

Jezikovni pregled: Tine Logar, prof.

© Objavljeno na portalu www.zbralismopogum.si

© Arhiv Republike Slovenije, Park vojaške zgodovine Pivka, Zavod RS za šolstvo

Ime in priimek učenca/-ke:

Razred:

Dogodki leta 1991 so vodili v samostojno in neodvisno državo, ki je danes polnopravna članica Evropske unije in pomembnih mednarodnih integracij razvitih držav sveta.

Konec osemdesetih let 20. stoletja je bil čas hude gospodarske krize in velikih nacionalnih nasprotij v Jugoslaviji. Dejstvo, da imamo Slovenci danes svojo državo, je bilo takrat v marsičem nepredstavljivo. Kljub temu so tedanji dogodki pokazali, da državljanke in državljani Slovenije zmoremo dovolj **ODLOČNOSTI, POGUMA in ENOTNOSTI**.

Delovni zvezek vsebuje naloge, povezane z dogodki ob ustanovitvi samostojne Slovenije. Razdeljen je na dva dela. V prvem delu boš spoznal/-a pripravo in uskladitev pravnih dokumentov in simbolov nove države, ki so omogočili razglasitev samostojne in neodvisne Republike Slovenije. Drugi del pa prikazuje vojno za Slovenijo, ki je sledila veselju in slavlju ob razglasitvi slovenske samostojnosti.

Uvodna naloga

Razmisli, kaj že veš o tem, kako smo Slovenci dobili svojo državo, in kaj bi si želel še izvedeti. Izpolni tabelo.

Kaj že vem o tej temi? VEM, DA ...	Kaj želim izvedeti? IZVEDETI ŽELIM kdo / kje / kdaj / zakaj / kako ...

1. naloga

Na spletni razstavi *Zbrali smo pogum* si oglej 12-minutni **film o osamosvojitvi Slovenije** (<https://www.zbralismopogum.si/samostojnost.html>). Po ogledu zapiši novi dejstvi, ki si ju spoznal skozi film.

2. naloga

a) Po uspešnem izidu plebiscita decembra 1990 je dr. Jože Pučnik na slavlju v Cankarjevem domu izrekel besede, ki so simbolično napovedale nadaljnji potek dogodkov. Obkroži, kaj je povedal.

- A Slovenija mora ostati del Jugoslavije.
- B Jugoslavijo je treba ohraniti.
- C Jugoslavije ni več, zdaj gre za Slovenijo.

(Vir: Zbrali smo pogum - izobraževalni film o osamosvojitvi Republike Slovenije.)

b) Za uresničitev volje volivcev, izražene na plebiscitu, pa je bilo potrebno mnogo odločnih korakov in priprava ter uskladitev številnih osamosvojitvenih pravnih dokumentov, za kar je bilo na voljo le šest mesecev.

Oglej si karikaturu, ki to jasno pokaže. Razloži njeno sporočilo.

(Vir: Karikatura »Kocka je padla«, Primorske novice, 2. 4. 1991, str. 4.)

c) Kdo je v latinščini izrekel »*Alea iacta est*«, ki jih je za geslo k ilustraciji uporabila avtorica karikature?

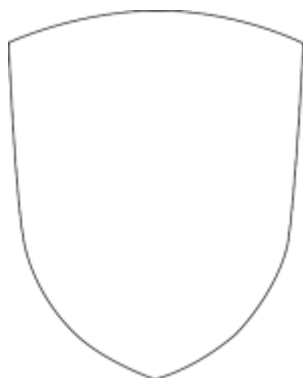
- A** Herodot **B** Gaj Julij Cezar **C** Primož Trubar **Č** Marija Terezija **D** Napoleon

3. naloga

Spomladi 1991 so v Sloveniji pospešeno pripravljali pravne dokumente za osamosvojitve. Ti so omogočili, da je Slovenija postopoma prevzela pristojnosti jugoslovanskih državnih organov na različnih področjih, kot so gospodarska in socialna politika, bančna zakonodaja, varovanje meje in lastni obrambni sistem itd.

a) V časopisnem viru na naslednji strani preberi, kako so potekali postopki za izbiro novih znakov za potni list in avtomobilске tablice.

b) Oglej si štiri izbrane predloge za nov slovenski grb. V pripravljeno predlogo vriši elemente grba, ki je bil izbran.

c) Na svoji sliki s puščicami označi in opiši, kaj simboli predstavljajo.

Zunanji znaki slovenske samostojnosti

Potni list, tablice in grbi

Samostojna Slovenija bo vidna tudi na avtomobilih in nekaterih dokumentih. Na Republiškem sekretariatu za notranje zadeve so nam pokazali nove registrske tablice za avtomobile v novonastajajoči državi, slovenski potni list in vozniško dovoljenje. Ob tem pa še posebej poudarili, da so to le osnutki tablic in dokumentov, ki se bodo do končane oblike lahko še spreminjali.

Spremembe in dopolnitve zakona o varnosti cestnega prometa, ki so ga v teh dneh sprejemali v republiški skupščini, določajo, da obliko in vsebino tablic ter registracijska območja določi predstojnik, ki vodi republiški organ, pristojen za notranje zadeve.

Predstavljeni tablice so večje

od sedanjih, bele barve in obrobljene z zeleno črto. Na njih je oznaka registracijskega območja (KP, GO, KR...) in za njim grb območja oziroma mesta, koprsko ima moder grb s soncem, goriško rdečo vrtnico na beli podlagi itd.

Skupščinski poslanci so v razpravi o omenjenem zakonu predlagali, da bi registrske tablice vezali na lastnika vozila, tako kot je na zahodu, kar bi zmanjšalo stroške za izdelavo tablic, upravni organ pa bi imel bolj pregled lastnikov vozil. Poleg tega pa so predlagali še uvedbo možnosti izbire dela oznak na registrski tablici.

Pripravljalci zakona so oboje upoštevali v delovnem gradivu novega republiškega zakona

Potni list Republike Slovenije je manjši od dosedanjega in bo veljal deset let

o varnosti v cestnem prometu, medtem ko v pravkar sprejetih spremembah zakona tega ni, ker ne sodi vanj.

Slovenski potni list bo temno-modre barve, z grbom na platnicah, manjši in že na prvi pogled privlačnejši. Veljal bo deset let. Sedanji potni listi bodo veljali še dve leti po uveljavitvi republiškega zakona o potnih listinah državljanov RS.

Posebna skupščinska komisija je pregledala predloge za nov slovenski grb. Bilo jih je več kot 80, odločali so se med 66 predlogi in za odkup izbrali štiri, vendar pa nobeden od predlogov ni bil nagrajen, niti ne ustreza vsem kriterijem. O tej svoji odločitvi bodo obvestili ustavno komisijo, ki bo naprej odločala, kaj in kako bo s slovenskim grbom.

Besedilo in slike STANA ZAVADLAV

Nova registrske tablice bodo večje od dosedanjih, z oznako območja in grbom. Tako predvideva osnutek, ki pa se bo lahko še spremenil.

Posebna skupščinska komisija se je odločila za odkup štirih predlogov za nov slovenski grb

(Vir: Potni list, tablice in grbi. Primorske novice, št. 44, 4. 6. 1991.)

4. naloga

Slovenija je postala samostojna in neodvisna država s sprejetjem **Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije**.

2

Izhajajoč iz volje slovenskega naroda in prebivalcev Republike Slovenije, izražene na plebiscitu o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije dne 23. decembra 1990,

upoštevajoč dejstvo, da je bila Republika Slovenija država in po doslej veljavni ustavni ureditvi in je le del svojih suverenih pravic urenila v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji,

ob dejstvu, da SFRJ ne deluje kot pravno urejena država in se v njej hudo kršijo človekove pravice, nacionalne pravice in pravice republik in avtonomnih pokrajin,

ob dejstvu, da federativna ureditev Jugoslavije ne omogoča rešitve politične in gospodarske krize, in da med jugoslovanskimi republikami ni prišlo do sporazuma, ki bi omogočil osamosvojitve republik ob sočasnem preoblikovanju jugoslovanske zvezne države v zvezo suverenih držav,

ob trdni odločenosti, da Republika Slovenija spoštuje enake pravice drugih jugoslovanskih republik ter z njimi enakopravno, deskratično in po mirni poti postopno ureja vsa vprašanja iz dosedanjega skupnega življenja, spoštuje njihovo suverenost in ozemeljsko celovitost,

ter ob pripravljenosti, da se bo z drugimi jugoslovanskimi republikami kot samostojna in neodvisna država tudi v prihodnje dogovarjala o institucionalnih in drugih povezavah,

s p r e j e m a

Skupščina Republike Slovenije na skupni seji vseh zborov dne 25. junija 1991 na podlagi ustavnih amandmajev LXVIII, LXXII in XCIX k ustavi Republike Slovenije ter v skladu s 4. členom zakona o plebiscitu o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije

TEMELJNO USTAVNO LISTINO O SAMOSTOJNOSTI IN NEODVISNOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE

I.

Republika Slovenija je samostojna in neodvisna država.

Za Republiko Slovenijo preneha veljati ustava SFRJ.

Republika Slovenija prevzema vse pravice in dolžnosti, ki so bile z ustavo Republike Slovenije in ustavo SFRJ prenesene na organe SFRJ.

Pravem izvrševanju teh pravic in dolžnosti se uradi z ustavnimi zakoni.

II.

Državne meje Republike Slovenije so mednarodno priznane državne meje dosedanje SFRJ z Republiko Avstrijo, z Republiko Italijo in Republiko Madžarsko v delu, v katerem ta države mejijo na Republiko Slovenijo, ter meja med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško v okviru dosedanje SFRJ.

III.

Republika Slovenija zagotavlja varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin vseh oseb na ozemlju Republike Slovenije, ne glede na njihovo narodno pripadnost, brez sluzarne diskriminacije, skladno z ustavo Republike Slovenije in z veljavnimi mednarodnimi pogodbami.

Italijanski in madžarski narodni skupnosti v Republici Sloveniji in njuni pripadniki so zagotovljene vse pravice iz ustave Republike Slovenije in veljavnih mednarodnih pogodb.

IV.

Za izvedbo tega ustavnega akta se sprejme ustavni zakon na skupni seji vseh zborov Skupščine Republike Slovenije z dvotretinsko večino delegatov vseh zborov.

V.

Ta ustavni akt začne veljati s razglasitvijo na skupni seji vseh zborov Skupščine Republike Slovenije.

Številka: 001-02/91-12/2
Ljubljana, dne 25. junija 1991

SKUPŠČINA
REPUBLIKE SLOVENIJE

Predsednik
dr. France Bužar

(Vir: Temeljna ustavna listina (Arhiv DZ).)

a) Iz vira izpiši, katero državno telo je izdalo *Temeljno ustavno listino* in kdaj.

b) S pomočjo danih besed dopolni povzetek prvih treh točk listine.

varstvo

manjšinskih

pravice

ostanejo

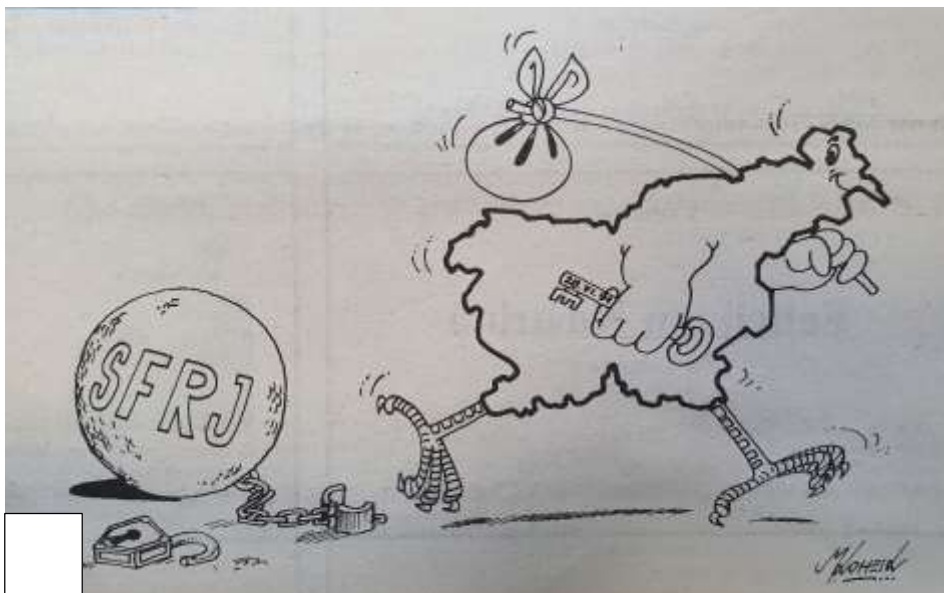
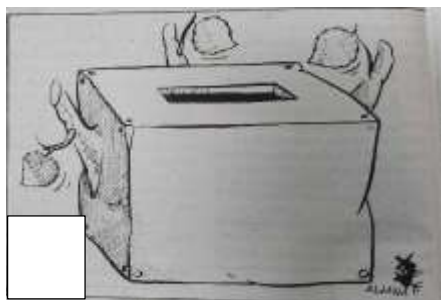
I. Državni organi novo-ustanovljene države Republike Slovenije prevzamejo vse _____ in dolžnosti države SFRJ.

II. Meje nove države _____ takšne, kot so bile meje Socialistične republike Slovenije znotraj SFRJ.

III. Znotraj države zagotavlja _____ človekovih pravic in temeljnih svoboščin vseh ljudi, italijanski in madžarski narodni skupnosti zagotavlja spoštovanje vseh _____ pravic.

5. naloga

a) Oglej si slikovna vira. V prazen kvadrateg vpiši ustrezno črko za razlago karikature.

(Vir 1: Plebiscit. Primorske novice, št. 101–102, 21. 12. 1990.)
(Vir 2: Osamosvojitve. Primorske novice, št. 46, 11. 7. 1991.)

A

25. 6. 1991 je s sprejetjem *Temeljne ustavne listine* Slovenija postala samostojna in neodvisna država.

B

Plebiscitna odločitev Slovencev za samostojno in neodvisno Slovenijo z dne 23. 12. 1990 je bila zametek nastanka samostojne države.

b) Na karikaturah je veliko simbolov. Poveži jih z razlagami.

_____ poganki lipovih listov	1 Slovenija
_____ "kokoš"	2 odprta vrata v samostojno prihodnost
_____ ključ 25. 6. 1991	3 nova slovenska država
_____ razklenjeni okovi	4 volja ljudstva
_____ volilna skrinjica	5 dediščina
_____ cula	6 svoboda

c) Spominu na plebiscit in osamosvojitve Slovenije sta danes posvečena dva državna praznika. Poišči ju med spodaj naštetimi prazniki Republike Slovenije in ju obkroži.

Slovenski kulturni praznik (8. 2.) Dan upora proti okupatorju (27. 4.)

Praznik dela (1. 5.)

Dan državnosti (25. 6.) Dan reformacije (31. 10.)

Dan samostojnosti in enotnosti (26. 12.)

6. naloga

a) Oglej si fotografije, ki so bile posnete ob **slavnostni razglasitvi samostojne in neodvisne Slovenije**. K vsaki sliki pripiši številko razlage.

(Foto: Marjan Garbajs, hrani: Park vojaške zgodovine Pivka.)

- 1 Postroj častne čete slovenske Teritorialne obrambe pod vodstvom podpolkovnika Antona Krkoviča.
- 2 Predsednik Milan Kučan pregleda častno četo.
- 3 Svečani dvig nove slovenske zastave.

- 4 Folklorna skupina nastopi na prireditvi.
 - 5 Pročelje takratne skupščine Slovenije, v ozadju ognjemet z Ljubljanskega gradu.
 - 6 Množična udeležba ljudi na slavju ob razglasitvi neodvisne Slovenije.
- b) Kje v Ljubljani in kdaj je potekala svečanost razglasitve samostojne in neodvisne Slovenije?

Datum: _____

Kraj: _____

(Foto: Marjan Garbajs, hrani: Park vojaške zgodovine Pivka.)

c) Na slovesnosti ob razglasitvi samostojnosti in neodvisnosti je ob izvajanju slovenske himne prvič zaplapolala slovenska zastava z grbom, simbolično pa so zasadili tudi drevo – lipo, simbol slovenstva.

V Sloveniji po mnogih krajih rastejo osamosvojitvene lipe. Ali s fotografij lahko prepoznaš, kje danes raste lipo, ki so jo 26. junija 1991 ob blagoslovu takratnega ljubljanskega nadškofa Alojzija Šuštarja simbolično zasadili na prizorišču slavja v Ljubljani?

Na osamosvojitveno lipo na Trgu narodnih herojev mimoidoče opozarja napis na marmorni plošči.
(Foto: Janja Bec, 22. 5. 2021.)

č) Medtem ko je potekala počastitev osamosvojitve Slovenije v Ljubljani, so po primorskih cestah in krajih proti mejnim prehodom že hrumeli tanki in oklepniki Jugoslovanske ljudske armade.

Preberi odlomek iz govora predsednika Milana Kučana ob razglasitvi samostojnosti Slovenije.

»Danes je naš veliki praznik. Želeli smo radost deliti z vsemi, tudi tistimi, ki so si tak dan že zdavnaj zapisali v svojo zgodovino. Zdaj vstopamo v družino svobodnih samostojnih narodov. Ne moremo razumeti, kako bi moglo to koga motiti, ko velja vsem naše odprto srce in v pozdrav iztegnjena dlan. /.../ Ne ogrožamo nikogar. Zato ni treba letal nad naša mesta, ne tankov na naše ulice. Silo kaže tisti, ki mu manjka argumentov in trezne presoje.«

(Spletni vir: Milan Kučan. <https://www.bivsi-predsednik.si/up-rs/2002-2007/bp-mk.nsf/dokumenti/26.06.1991-90-92> (dostop: 16. 5. 2021).)

Ugotovi, ali je spodnja trditev o vsebini odlomka ustrezna. Svoj odgovor utemelji.

Osamosvojitve Slovenije so vsi podpirali.

DA NE (Obkroži.)

Utemeljitev: _____

d) Predsednik Milan Kučan je svoj govor sklenil z znamenitimi besedami »Nocoj so dovoljene sanje, jutri je nov dan.« S svojimi besedami razloži, kaj je s tem mislil.

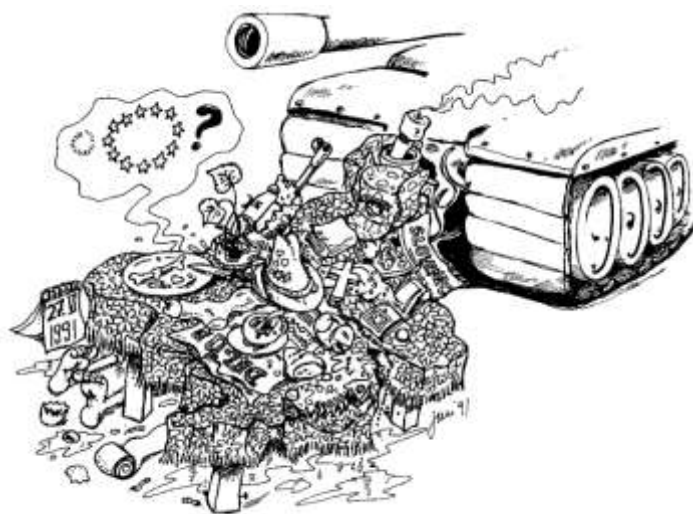
7. naloga

Oglej si karikaturu z naslovom *Dan potem*.

a) Iz nje razberi, kateri datum predstavlja.

b) Kaj predstavlja tank?

c) Katere podrobnosti še opaziš na karikaturi?
Kaj predstavljajo? Pogovori se s sošolci.

Dan potem

(Vir: Karikatura Dan potem. Avtor: Jurij Franco.)

8. naloga

Na spletni razstavi *Zbrali smo pogum* (<https://www.zbralismopogum.si/vojna.html>) si ogledaj 15-minutni izobraževalni **film o vojni za Slovenijo**.

a) Po ogledu s črtami poveži vprašanja s pravilnimi odgovori. Pazi, dva odgovora sta odveč.

Kdaj se je začela vojna za Slovenijo?	7. julija 1991.
Kdaj se je končala vojna za Slovenijo?	27. junija 1991.
Kdo je napadel Slovenijo?	25. junija 1991.
Kdo je sestavljal slovenske obrambne sile?	Teritorialna obramba (TO), milica skupaj z Narodno zaščito. Jugoslovanska ljudska armada (JLA). Jugoslovanska milica in civilna zaščita.

b) Pred trditve o vojni za Slovenijo zapiši, ali so pravilne (P) ali nepravilne (N).

- _____ Vojna za Slovenijo je bila obrambna, saj je bil cilj napadene slovenske strani ohranitev razglašene državne samostojnosti.
- _____ Slovenske obrambne sile so v vojni za Slovenijo ščitile pravico slovenskega naroda do samoodločbe in samoobrambe.
- _____ Predsedstvo SFRJ je samostojnost Slovenije sprejelo z odobravanjem in vojaškega posredovanja JLA v Sloveniji ni odobraval.
- _____ Osrednja naloga slovenske obrambe so bile blokade vojašnic, postavitve barikad na cestah in skrb za vojake, ki so prebegli iz JLA.
- _____ Pomemben cilj JLA so bili radijski in televizijski oddajniki, letališča in mejni prehodi, saj bi tako preprečili seznanjanje slovenske in tuje javnosti o vojni v Sloveniji.
- _____ Vojna za Slovenijo je terjala tudi smrtne žrtve, tako na strani obrambnih sil kot med civilisti. Bilo je tudi precej ranjenih in nastala je ogromna materialna škoda.
- _____ Pred tridesetimi leti so bili časopisi, televizija in radio ključni vir informacij. Ljudje so spremljali številne novinarske konference obeh udeleženih strani v vojni. To je bila tudi medijska vojna, v kateri se je kot močnejša izkazala slovenska stran.

9. naloga

a) Oglej si fotografije, ki so bile posnete med vojno za Slovenijo. K vsaki sliki pripiši številko razlage.

(Vir: Park vojaške zgodovine Pivka, Večer.)

- 1 Pripadniki Teritorialne obrambe, milice in Narodne zaščite so poskrbeli za obrambo.
- 2 Prodor oklepnih vozil JLA pri Medvedjeku v smeri Ljubljane.
- 3 Zaradi letalskih napadov JLA so morali ljudje zapustiti stanovanja in se zateči v zaklonišča.
- 4 Posledice spopada za mejni prehod Holmec.
- 5 Protitankovske ovire (španski jezdec, težka vozila, mine) za preprečevanje prodora sil JLA.

- 6 Poročanje slovenskih in tujih novinarjev o dogajanju je bilo izjemno pomembno za izid vojne.
- 7 Med številnimi objekti je bil tudi oddajnik na Nanosu tarča obstreljevanja JLA.
- 8 Pomemben cilj napada je bilo tudi največje slovensko letališče na Brniku.

10. naloga

Na ogled spletne razstave *Zbrali smo pogum* (<https://www.zbralismopogum.si/>) povabi svoje domače, starejše sorodnike in znance. Povprašaj jih, kako se oni spominjajo dogodkov iz časa osamosvojitve Slovenije. Spomine zapiši v obliki spisa, dnevnika, intervjuja, miselnega vzorca ali pa njihova pričevanja posnemi.

Zbrani spomini predstavljajo dragocen ustni zgodovinski vir. Zato je pomembno, da na koncu zabeležiš, kdo (ime in priimek), kje (kraj) in kdaj (datum) ti je pripovedoval.

V pomoč za pogovor so ti lahko naslednja vprašanja.

- Ali se spominjajo (so se morda udeležili) dogodkov, ki so prinesli Sloveniji samostojnost (plebiscit, proslava ob razglasitvi samostojnosti, vojna za Slovenijo)? Kakšni so bili občutki ob teh dogodkih?
- Kako je na njihovo življenje vplivala vojna za Slovenijo, ki se je začela dan po razglasitvi samostojnosti?
- Kako so v času vojaških spopadov poskrbeli za svojo varnost in varnost svojih najbližjih? Česa so se najbolj bali?
- Ali hranijo v spominu kak poseben dogodek iz tega časa? Ali imajo doma kak predmet iz časa osamosvojitve?